

The purpose of the work is: theoretical foundation of the use of technology of personification approach in the context of development and modernization of higher education in Ukraine. The purpose stipulated the implementation of a number of important tasks.

For the realization of this purpose, solution of the tasks, the author uses the complex of methods of scientific research. The basic stages of scientific research; are defined (2011-2012); diagnostical (2012-2013) and implementational (2013-2014).

The prospect of subsequent research consists in the construction of the model of higher school training, using the technology of personification approach.

Key words: personification approach, pedagogical personality, technology of personification approach, historical and pedagogical research.

Подано до редакції 2.12.13

УДК 378.147

ТИМЧЕНКО А. А.

м. Миколаїв, Україна

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ ТА ЕТАПИ ТЕХНОЛОГІЇ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті висвітлено основні етапи, методи і принципи технології історико-педагогічного дослідження, яка має на меті прищепити студентам стійкий інтерес до пізнання історико-педагогічних явищ та розвивати вміння співвідносити історичний досвід виховання з потребами сучасної освіти.

Ключові слова: історико-педагогічна наука, принцип історизму, біографічний підхід, освітня діяльність, педагогічна персоналія, феноменологічний підхід.

Постановка проблеми. Актуальність створення технології історико-педагогічного дослідження зумовлюється зростаючим інтересом до якісних змін в українській історико-педагогічній науці, прагненням вивчити й ретельно проаналізувати весь попередній процес розвитку цієї наукової дисципліни з позицій максимальної об'єктивності та доцільності.

Застосування технології історико-педагогічного дослідження полягає у набутті студентами досвіду дослідницької роботи в галузі історико-педагогічної науки; формуванні у студентів умінь аналізувати й порівнювати певні педагогічні явища у їх історичній ретроспективі; визначати ступінь дослідженості проблеми у вітчизняній та зарубіжній літературі; вивчати й аналізувати основні тенденції розвитку педагогічної думки, історії школи та освіти, педагогічних персоналій, як провідних напрямів історії педагогіки; розвивати високий рівень їх дослідницьких умінь і навичок.

Аналіз основних досліджень і публікацій за темою. Багато науковців сьогодні звертаються до вивчення питань, пов'язаних із зародженням, становленням і розвитком вітчизняної педагогічної думки, спадщиною видатних учених, педагогів, а саме: М. Богуславський, Н. Гупан, Н. Демяненко, Н. Дічек, Т. Левченко, О. Любар, В. Майборода, Л. Медвідь, О. Мельничук, В. Мосіяшенко, О. Падалка, Н. Побірченко, С. Сисоєва, Б. Ступарик, О. Сухомлинська, Т. Усатенко та ін.

Вони дають змогу докладно проаналізувати історико-педагогічні проблеми певного періоду і використати досягнення педагогів-науковців у сучасному освітньому процесі.

Метою даної статті є висвітлення основних етапів, методів і принципів технології історико-педагогічного дослідження, яка має на меті прищепити студентам стійкий інтерес до пізнання історико-педагогічних явищ та розвивати вміння співвідносити історичний досвід виховання з потребами сучасної освіти.

Виклад основного матеріалу. *Технологія історико-педагогічного дослідження* – це комплекс методів, принципів, підходів і форм, спрямований на вивчення історичних закономірностей розвитку виховання, школи і педагогічної думки в різні історичні періоди з найдавніших часів до наших днів. Тут слід звернути увагу на три принципово важливі особливості. По-перше, на послідовність слів: виховання, школа і педагогічна думка, яка зовсім не випадкова. У такій послідовності і відбувався складний процес їх становлення і розвитку. По-друге, на те, що виховання, школа і педагогічна теорія розглядаються в процесі їх взаємозв'язку і розвитку. По-третє, історія педагогіки вивчає історичні закономірності цього розвитку, тобто намагається встановити все, що є спільним для виховання, школи і педагогічної думки в різні історичні періоди.

В Україні історико-педагогічна наука почала розроблятися з середини XIX ст. Увагу вітчизняних дослідників привертала як історія зарубіжної педагогіки, так і історія школи і освіти в Україні. В цей час виходить багато перекладних праць з історії педагогічної думки зарубіжних авторів. Вітчизняна історія педагогіки кінця XIX – початку XX ст. представлена незначною кількістю робіт дослідницького характеру, інші ж страждали описовістю, відсутністю аналітичності.

Мета застосування технології історико-педагогічного дослідження полягає у набутті студентами досвіду дослідницької роботи в галузі історико-педагогічної науки, виробленні вмінь науково-теоретичного обґрунтування та систематизації історичних закономірностей розвитку виховання, школи і педагогічної думки в різні історичні періоди.

Ефективність технології історико-педагогічного дослідження залежить від застосування наукових підходів, а саме: а) історико-педагогічного підходу, при якому аналізується система в історичній послідовності; б) системного підходу, який об'єднує складові (народне дитинознавство, деонтологію, дидактику, родинну педагогіку), а також розвинені педагогом ідеї народної мудрості, моралі, національних та загальнолюдських цінностей; в) феноменологічний підхід, який розкриває значення суб'єктивного досвіду як основного вимірника сутності людської особистості. Відмова від ідеалізації, догматизму, упередженості, тобто в можливості незаангажованого власною свідомістю дослідника вільного опису процесу пізнання дійсності, у відмові від міфів, стереотипів, фантомів; г) методологічний підхід включає дослідницькі установки і засоби вивчення об'єктів у структурі історико-педагогічної дійсності; д) герменевтичний підхід полягає у «мистецтві розуміння», коментування, пояснення текстів у контексті розвитку культури й освіти певної історичної епохи. За такого підходу явища і факти історико-педагогічних подій розглядаються в контексті розвитку національної культури; е) цілісного, де аналізується й епоха, і педагогічна система, і зміст нових ідей; є) особистісно орієнтованого, засобом якого обґрунтована орієнтація на особистість; ж) історіографічний підхід є вивченням історії історико-педагогічної науки, тривалого процесу нагромадження історико-педагогічних знань. Документальною та джерельною базою для педагогічної історіографії виступають історико-педагогічні дослідження, що розглядають питання історії освіти та виховання. Тобто, історико-педагогічна наука, як і інші галу-

зі історичного знання, не може розвиватись без всебічного засвоєння того, що вже було зроблено, тобто без вивчення своєї власної історії.

Для досягнення поставленої мети дослідник повинен використовувати комплекс методів дослідження: *загальнонаукових* (аналіз, синтез, зіставлення, узагальнення, систематизація) – з метою вивчення історико-педагогічних явищ, фактів, творчого доробку вчених з позицій того часу й сучасної теорії та практики; *історико-педагогічних* (ретроспективний, логіко-системний, хронологічно-структурний, зіставно-порівняльний аналіз праць ученого-педагога, наукової літератури й архівних матеріалів), що дозволить розглядати історико-педагогічні явища, факти, провідні педагогічні ідеї вчених в часовій динаміці; *соціологічних* (відбір, класифікація та періодизація історичних фактів, опитування – письмове й усне), дасть можливість здійснити актуалізацію основних історико-педагогічних положень, виявити її кількісні й якісні характеристики; *пошуково-бібліографічний* – для аналізу, систематизації і класифікації архівних фондів, бібліотечних каталогів і друкованих джерел з теми дослідження; *періодизації* – при дослідженні якісних змін на певних історичних етапах; *контент-аналіз* – для вивчення нормативно-правової бази й документальної інформації; *узагальнення опрацьованих матеріалів* – під час формулювання висновків, рекомендацій та визначення шляхів використання доробку вченого в сучасних умовах.

Сучасна наука спирається на різноманітні підходи до аналізу педагогічних ідей та педагогічної думки. Ознаками підходів є такі дієві принципи: а) принцип історизму ставить за мету вміння точно виявляти час і місце виникнення того чи іншого педагогічного явища, концепції чи системи, де педагогічні факти (ідеї, явища) співвідносяться та відповідають соціально-історичному періоду; б) відтворення явищ (ідей) у тісному зв'язку з національною культурою, без чого немислимий науковий аналіз проблеми; в) достовірність, тобто чіткість та правдивість уявлень, ідей, фактів; г) змістовність або обґрунтування закономірностей, чіткий та повний опис невидимих (синергетичних) зв'язків; д) науковість – логічне поєднання складових елементів явища, їхній аналіз та обґрунтування, відповідність архівним матеріалам; е) цілісність, де явище розглядається як цілісна система, об'єднана складовими частинами; є) народність, тобто єдність загальнолюдського й національного, де національна спрямованість розкривається в повазі до рідної мови, культу-

ри, обрядово-звичаєвих традицій народу, патріотизмі; ж) багатогранність - аспектність єдиної системи, що характеризується різноманітністю і доповнює цю систему.

Оскільки історико-педагогічне дослідження – це процес наукового визначення, вивчення та аналізу результатів актуальної історико-педагогічної проблеми, і має на меті вивчення архівних матеріалів конкретних проблем історії педагогіки, тому його ефективність обумовлена не лише новизною виявлених дослідником даних, а й прогностичним їх значенням для розвитку науки і практики. Ефективність дослідження оцінюють за результатами поставлених завдань. Саме тому для їх реалізації студентам запропоновано дану технологію.

У реалізації даної технології прослідковується єдина система висвітлення історико-педагогічної проблеми. Вона складається з таких основних етапів:

1. Вибір теми дослідження, визначення його хронологічних меж. Обґрунтування проблеми дослідження. Для цього необхідно вивчити теорію, історію питання, реальний стан його на даний час. Проблема дослідження відображає невідповідність між уявленнями про питання та його суть, характеризує суперечність між типовим станом явища, яке досліджують, і вимогами до нього. Вирішення проблеми і є метою дослідження. На основі теоретичного аналізу і реального стану проблеми на практиці дослідник визначає конкретні завдання.

2. З'ясування об'єкта, наукової проблеми та предмета. Проблема має бути актуальною у виборі об'єкта і предмета дослідження виходять з потреби його вивчення. Визначення проблеми вимагає особливого бачення, заснованого на досвіді наукової діяльності та знаннях. Об'єктами педагогічного дослідження є елементи педагогічної системи. На відміну від предмета, об'єкти дослідження існують незалежно від дослідника. Предметом дослідження є частина об'єкта, яка безпосередньо підлягає дослідженню.

3. Визначення мети й завдань. Вирішення проблеми і є метою дослідження. На основі теоретичного аналізу і реального стану проблеми на практиці дослідник визначає конкретні завдання.

4. Виявити, відібрати і вивчити літературу з теми та інші джерела інформації, наприклад електронні, в яких висвітлюються питання.

5. Складання попереднього плану дослідження.

6. Визначення методики дослідження. Методи повинні відповідати етапові дослідження. Наприклад, для початкового етапу придатні методи теоретичного пошуку: підбір та опрацю-

вання наукових джерел, вивчення педагогічної практики тощо.

7. Теоретичний аналіз результатів, формулювання висновків і педагогічних рекомендацій, упровадження їх у практику. Цей етап завершує дослідження. З'ясувавши, що гіпотеза не підтвердилася, дослідник змушений висунути нову і відповідно до неї здійснити нове дослідження. Про успішність дослідження свідчить використання його результатів у теорії і практиці навчання і виховання.

8. Оформлення списку використаної літератури, додатків та покажчиків.

9. Здійснення літературного редагування й технічне оформлення роботи.

Впровадження технології історико-педагогічного дослідження здійснювалося у Миколаївському національному університеті імені В.О.Сухомлинського на механіко-математичному та природничому факультетах для студентів другого, третього, четвертого і п'ятого курсів під час вивчення дисциплін: «Педагогіка», «Історія педагогіки»; під час написання курсових і магістерських робіт.

Висновки. Отже, при впровадженні технології організації історико-педагогічного дослідження можна застосовувати такі форми роботи, як: виступи студентів із науковими повідомленнями на лекціях, семінарських заняттях, присвячених вивченню концепцій, підходів у навчанні та вихованні підростаючих поколінь, а саме: історії виховання та педагогіки рідного народу; педагогічної діяльності та поглядів видатних просвітителів, освітніх діячів і учених; історико-педагогічних фактів, відомостей, що стосуються рідного краю, різних регіонів України, історичних аспектів таких фундаментальних понять, як природовідповідність, народність виховання. Участь студентів з доповідями на науково-практичних та науково-методичних конференціях. Участь у *конкурсах* на кращу студентську наукову роботу. Підготовка наукових статей та публікації результатів дослідження. Написання курсових та магістерських дипломних робіт.

Література

1. Богуславський М. Структура сучасного історико-педагогічного знання / М. Богуславський // Шлях освіти. — 1999. — № 1. — С. 37—40.
2. Гупан Н. М. Розвиток історії педагогіки в Україні (історіографічний аспект): Дис. на здобуття наукового ступеня доктора пед. наук: 13.00.01; — Захищена 30.11.01. — Київ, 2001. — 487 с.
3. Дем'яненко Н. М. Персоналії в історії становлення професійно-педагогічної підготовки Київського класичного університету / Н. М. Дем'яненко // Рідна школа. — 2003. — № 7. — С. 53—55.
4. Сухомлинська О. В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. — К.: А.П.Н., 2003. — 68 с.

ТИМЧЕНКО А. А.

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ, МЕТОДЫ И ЭТАПЫ ТЕХНОЛОГИИ ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

В статье раскрыты основные этапы, методы и принципы технологии историко-педагогического исследования, цель которого привить студентам стойкий интерес к познанию историко-педагогических явлений и развивать умения соотносить исторический опыт воспитания с потребностями современного образования.

Ключевые слова: историко-педагогическая наука, принцип историзма, биографический подход, образовательная деятельность, педагогическая персоналия, феноменологический подход.

TYMCHENKO A. A.

BASIC METHODS, PRINCIPLES AND STAGES OF TECHNOLOGY OF HISTORICAL EDUCATIONAL RESEARCH

The article reveals the basic stages, methods and principles of technology of historical pedagogical research aimed at forming in students a strong interest in historical and educational phenomena and developing the ability to correlate the historical experience of education with the needs of modern education.

The topicality of development of historical educational research technology is determined by the growing attention to qualitative changes in the Ukrainian historical educational science, the need to investigate and thoroughly analyze the whole previous process of development of this scientific discipline with the highest possible objectivity and relevance.

Technology of historical educational research is applied for gaining by students the experience of scientific investigation in the sphere history of education, formation of students' ability to analyze and compare certain pedagogical phenomena in the historical retrospection, to study and analyze the key trends in the development of pedagogical thought, pedagogical personalities, to develop students' research skills at the advanced level.

The effectiveness of technology of historical educational research is based on the application of the scientific approaches, namely: a) historical and pedagogical; b) systematic; c) phenomenological; d) methodological; e) hermeneutical f) holistic g) historiographical.

The technology of historical educational research was introduced in the V.O. Sukhomlynsky Mykolaiv National University at the Faculty of Mechanics and Mathematics and the Faculty of Biology among the students of the second, third, fourth and fifth year of study in the courses of Pedagogy, History of Pedagogy, and in the process of writing term papers and masters' theses.

Key words: historical and pedagogical science, the principle of historicism, the biographical approach, educational activity, pedagogical personality, phenomenological approach.

Подано до редакції 2.12.13

УДК 378.147

МАНЬКУСЬ І.В.

м. Миколаїв, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ: ТЕХНОЛОГІЯ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються особливості теорії та технологій контекстного навчання, можливості їх впровадження в навчально-виховний процес у ВНЗ. Також пропонується досвід викладання методики навчання фізики для майбутніх учителів за контекстною моделлю навчання, що дозволяє покращити якість їх професійної підготовки.

Ключові слова: методи навчання, педагогічна технологія, професійно-орієнтоване навчання, компетенції, контекстний підхід.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів реформування сучасної вищої освіти є впровадження інноваційних технологій навчання, орієнтованих на створення готовності до перетворення дійсності шляхом розвитку таких якостей особистості, як компетентність і комунікативність. Інноваційні технології, на відміну від традиційних навчальних технологій, є більш цілеспрямованими та інтенсифікованими

процесами (технічними, соціальними й організаційно-управлінськими), що забезпечують формування кращих за своїми якостями і властивостями знань та вмінь завдяки практичному використанню нових ідей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічна технологія відображає тактику реалізації освітнього процесу в певних умовах навчання незалежно від навчального предмета, а